

Ročníková práce: Eurasijství

Petr Savický

Gymázium Buďánka
septima 2008/2009

Obsah

1	Úvod	2
1.1	Úvod k terminologii	3
2	Co tvoří eurasijství?	4
2.1	Eurasijství a geografie	5
2.2	Eurasijství, historie a národy	5
2.3	Eurasijství a politika	7
3	Stručná historie eurasijství	8
4	Kdo byli Eurasijci?	11
5	Kdo nebyli eurasijci?	16
6	Konkrétní problémy Eurasijství	19
6.1	Ukrajina	19
6.2	Náboženství	20
7	Závěr	22
8	Resumé	23
8.1	Anglicky - English - Английский	23
8.2	Rusky - Russian - Русский	23
8.3	Česky - Czech - Чешский	23

Kapitola 1

Úvod

Dovolte mi začít tuto práci citátem:

Eurasijství je ideologické hnutí, vzniknuvší okolo roku 1921 v prostředí tehdejšího mladšího pokolení ruské inteligence. Usiluje o poskytnutí nového náhledu na základní představy týkající se ruského historického vývoje. Eurasijci vytvořili významnou historickou literaturu a zaznamenali četné ohlasy ze strany staršího pokolení ruských historiků. V oblasti historie soustředí eurasijství svou pozornost na objasnění vzniku Ruské říše XVIII. až XX. století i její proměnu v svaz sovětských republik. [8]

Tento citát pochází z práce *Eurasijská koncepce ruské historie*. Je v něm obsaženo to, co bych rád na následujících řádcích probral podrobněji — základní koncept eurasijství. Aby jsme pochopili eurasijství, je nutné hned ze začátku zmínit, z jakého pohledu se eurasijci dívali na svět, potažmo na toto porevoluční období. Byli to povětšinou členové bílé emigrace¹ (technicky vzato i jiní ruští emigranti z porevolučního období). Tito lidé byli vystaveni příkořím sporů s bolševiky, byli nuceni opustit své pozemky, svůj majetek. Dostali se do poválečné Evropy, která měla co dělat zvládnou své vlastní problémy². Stáli před otázkou na základě čeho se rozpadl celý původní systém. Museli si nějakým způsobem odůvodnit proč zvítězili bolševici. K tomu začali zjišťovat, že Evropa k nim nepřístupuje tak, jak by očekávali — mnozí z nich Evropu znali z doby, kdy jako členové šlechty pořádali cesty do různých evropských států. Tehdy je Evropa přijímala jinak. Proč se tedy situace změnila? Na tyto otázky se začíná rýsovat odpověď v práci Knížete Nikolaje Sergejeviče Trubeckého *Evropa a lidstvo*. Trubecký zpochybňuje základní přístupy evropských států k okolnímu světu. Zpochybňuje šovinismus a zpochybňuje světoobčanství. Tvrdí, že jak jedno tak druhé je postaveno na špatných základech — na egocentrismu.

¹Emigrace svázaná s tzv. bílými armádami (protibolševickými silami), čítající velkostatkáře, sympatizanty bývalého režimu, šlechtu atd. Jednalo se mnohdy o celé rodiny.

²Paradoxně ale některé válečné vlivy emigraci prospěly. Některé státy měly nedostatek pracovních sil.[9]

Ve zkrácené formě v podstatě prohlašuje, že neexistuje jednotný směr vývoje. Evropané, kteří se domnívají, že jsou na vrcholu pomyslného žebříčku vývoje a jenž se snaží prosadit svou kulturu ostatním národům nikterak neprospívají či přímo škodí, jelikož zastavují vývoj původní kultury a kulturu evropskou jiné národy přijmout nemohou³.

Národy by se tedy měly bránit westernizaci a zbavovat se jí, jelikož nevede k vývoji. Jak to ale souvisí s Ruskem a ruskou emigrací, kterou jsme nechali prozatím bezcílně bloudit Evropou? P. N. Savickij napsal odezvu na dílo Trubeckého. V základu s ním souhlasí, ale prohlašuje, že jedinou kulturou v této době schopnou zbavit se westernizace je kultura Ruska (bolševismus je považován za jakousi reakci na westernizaci)[12]. Spolu s tím se užívá poprvé i pojem Eurasie. Nikoliv ve významu původním, to jest Evropa a Asie, ale jako specifický kontinent mezi Evropou a Asií.

To je začátek ideového hnutí známého jako Eurasijství. Bude následovat prudký vzestup a prudký pád této idee.

1.1 Úvod k terminologii

Nežli začneme bádání o eurasijství, eurasijcích a o historii s nimi související, je bezpodmínečně nutné zmínit se o některých pojmech v práci užitých. Prvním z nich je slovo kultura. Ač se to na první pohled nemusí zdát, právě konkrétní chápání tohoto pojmu mění mnohé. Co vlastně patří do kultury? I takto zdánlivě zanedbatelná otázka má mnoho rozličných odpovědí u nichž nemůžeme přesně říct, která z nich je správná.

Je kultura pouhým souborem zvyků a žebříčků hodnot, či hluboce souvisí i s druhem smýšlení? Lze se kultuře naučit? Ať chcete nebo ne, odpovědi nebudou jednoduché ani definitivní. Vyvstanou doplňující otázky a zamotají se nám do textu další nejednoznačné pojmy . . .

Definitivní odpovědi nedojdeme a ani se jí při rozsahu této práce nemůžeme věnovat, ale je důležité uvědomit si, že v závislosti na úhlu pohledu budou tvrzení o nepřenositelnosti či naopak přenositelnosti kultury vyznívat jinak. U mnoha jiných termínů, ale mohou za nejednoznačnost právě eurasijci. Některé termíny svým způsobem posouvali. Například slovo národ je v eurasijských dílech užíváno jak starým, tak novým způsobem (podrobněji v další kapitole - zkráceně, eurasijci nestavěli národ na čistě etnickém základu, ale spíše na specificky daných parametrech jako je právě kultura).

³Evropskou kulturu by mohla přijmout vládnoucí vrstva, jejíž další generace by prošla školstvím evropského typu, ale masy by v dostatečně krátkém čase (mnoho set let) kulturu přijmout nemohly.

Kapitola 2

Co tvoří eurasijství?

Na otázky, které jsem zmínil v první kapitole se snažili najít odpověď mnozí, ale pouze několik lidí uspělo (dá-li se tak hovořit o lidech, jenž nikdy nezískali moc). Co tedy utvářelo charakter eurasijství? Co činilo eurasijství přitažlivým? Podle mého názoru je to jeho využití tradice v revoluci. Eurasijci nebyli bolševiky. Nesnažili se přetrhat staré pouta. Neusilovali o vytvoření utopické společnosti. Současně však nestáli přímo na straně starého režimu. Tím nabízeli „třetí cestu“. Jejich třetí cesta byla postavena na základech, na kterých stála celá emigrace. Stavěli na Ruské říši, ale nabízeli pokrok, který nebyl spojen s Evropou a jejími novodobými výmysly (poválečný vývoj totiž ruské tradici nepřál). Rozsáhlá říše byla pro Rusko vždy vysoce ceněnou hodnotou a eurasijci v této tradici pokračovali. Razili teorii o Eurasii, kontinentu, jenž je historicky i geograficky odkázán k jednotě¹. Kladli vysoký důraz na jednotu Eurasie a byli ochotni sestavovat rozsáhlé důkazy o nutnosti a předurčenosti jednoty Eurasie. Právě tento přístup byl tou revoluční součástí jejich činnosti. Tyto důkazy byly totiž striktně vědecké, ať už z oblasti geografie, historie, biologie, lingvistiky atd. Byli schopni tyto obory propojit (do té doby ve vědeckém světě věc ojedinělá) a s jejich pomocí vystavět ideologii, která šla aplikovat v libovolné části lidské činnosti.

Vědecké odůvodnění legitimacy existence ruského impéria, bylo tím co mnozí emigranti hledali². Pojdme se tedy podívat na to, jak vypadalo eurasijství v některých oborech. Vzhledem k tomu, že vědecké disciplíny jsou v eurasijském pojetí svázány do jednoho celku, nelze se vyhnout opakování některých fenoménů ve více částech textu. Naopak, toto opakování zdůrazňuje silný ideový základ eurasijství, který se proplétá celou jejich tvorbou.

¹ Eurasie je v podstatě jinak nazvanou ruskou říši

² Eurasijci zdůvodnili pro emigraci charakteristický způsob myšlení. Z něho vycházelo právě přesvědčení o nutnosti další existence ruské říše. Nelze si však situaci vykládat tak, že eurasijci postupovali od „jak udržet impérium?“ k vědeckým podkladům. Oni byli hluboce přesvědčeni, že ruská říše musí být jednotná a snažili se toto vědomí předat dalším. Obhájit ho.

2.1 Eurasijské země a geografie

Když P. N. Savickij, zřejmě nejdůležitější geograf mezi eurasijsci, sestavoval práce o geografii Eurasie, zdůrazňoval velké plochy nacházející se na území toho co nazýváme Eurasií³. Právě rozlehlé stepy měly dle eurasijsců zásadní vliv na utváření kultury Eurasie. Umožnily téměř neomezené šíření kultury v oblastech přesahujících svými rozměry Evropu a vznik říší, jež měly pro eurasijsce takový význam.

Step nemá přirozených překážek pro lidstvo. Ekonomicky smýšlející osoba v oblasti obklopené horami se bude pokoušet navázat kontakt zejména s obyvateli téže plochy mezi horskými štíty, jelikož přechod hor nebo jiných překážek je příliš obtížný a mechanizace je nízká. S obchodem, spojenectvím a mnohdy i se společnou vládou přichází promíšení kultur, folkloru, jazyků. Prostě všeho co odděluje národy. Přeneseme-li však tyto úvahy na step, zjistíme, že míšení kultur a jazyků nic nebrání.

Pohlédneme-li na Eurasiu (představte si Rusko) dojdeme k závěru, že za staletí vývoje muselo dojít k konfrontaci a následnému spojení snad všech prapůvodních kultur oblasti. Na tom byly postaveny základní myšlenky eurasijské geografie. Tato v zásadě jednoduchá teorie byla eurasijsci zpracována do nejmenších podrobností. To lze nejlépe demonstrovat, pokud otevřete knihu *Šestina světa*⁴. Autor zde na desítkách stran popisuje klima, mořské břehy, rozložení flóry i fauny Eurasie. Dočtete se o problémech námořního obchodu, jak z pohledu Eurasie, tak z pohledu Spojených států, Británie, Francie, Číny atd. Teorie se také týká vlhkosti vzduchu různých oblastí v různých ročních obdobích. Zjistíte mnoho zajímavých poznatků o rozšíření savců a jiných živočichů. Přečtete si o lesních pásech. To vše proto, aby autor mohl demonstrovat svoji hluboce promyšlenou teorii o pruhovém rozložení Eurasie⁵.

Z jeho pozorování vyplývá, že změny klimatu, fauny atd. se na území Eurasie dějí postupně, v jakýchsi pruzích jdoucích od severu na jih a od západu na východ. Tento pruhovitý charakter se objevuje právě a jen na území, které označujeme jako Eurasiu. Tím se dokazuje oddělenost Eurasie od Evropy a Asie.

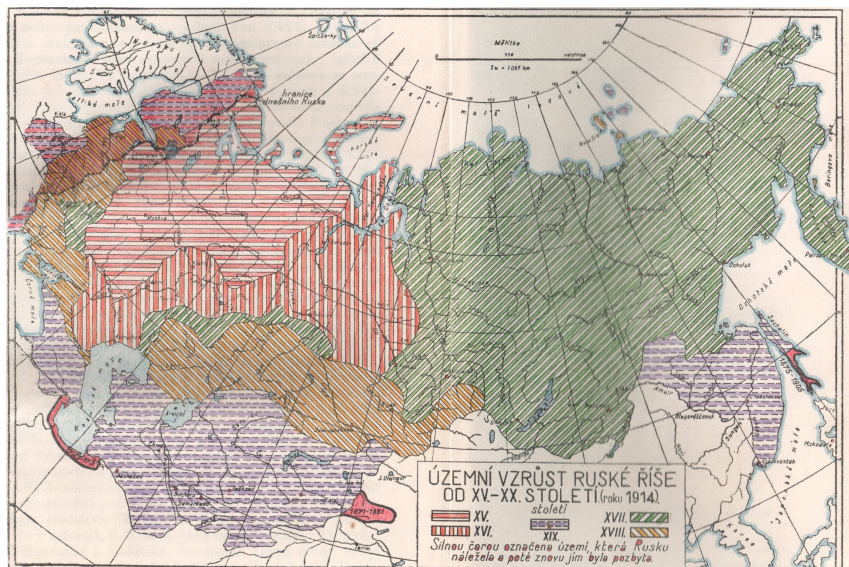
2.2 Eurasijské země, historie a národy

Veškeré úsilí o dokázání geografické jednoty Eurasie by bylo k ničemu pokud by se eurasijsci nevypořádali s národnostní problematikou. Ruská říše byla již po dlouhou dobu oproti jiným státům značně multietnická. Byla to nutnost k udržení vlivu na tak velkém území. S příchodem bolševiků se ale ukázalo, že situace není tak klidná jak se zdálo — mnohé národy se chtěly oddělit. Navíc zbytkem světa zmítaly vlny změn, jako bylo Wilsonovo prohlášení o právu národů

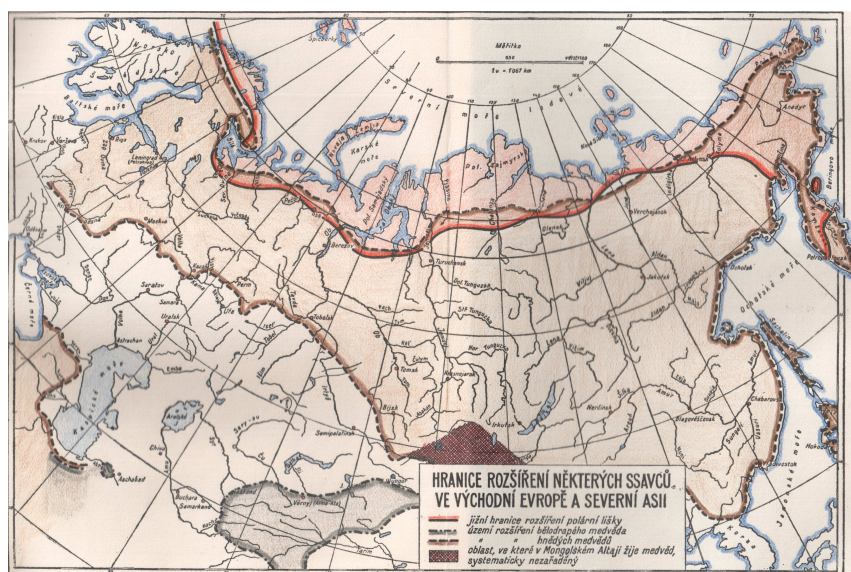
³P. N. Savickij píše: „Podle zeměpisných znaků lze v základním masivu zemí Starého světa odlišit svérázný geografický svět, svět eurasijský, kryjící se svými hranicemi (přibližně) s politickými hranicemi Ruska (a nyní S. S. S R.)“[1].

⁴*Šestina světa* je asi jedinou česky psanou knihou o eurasijském pojetí geografie. Jedná se o soubor článků P. N. Savického.

⁵Doslova je tato struktura přirovnávána k pruhům na vlajce.

Obrázek 2.1: Eurasijci využívali k dokazování svých teorií historií ...

Obrázek 2.2: ale i takové údaje jako je rozložení biologických druhů

na sebeurčení.

Eurasijci tuto palčivou otázku vyřešili více než elegantně. Redefinovali národ. Národ v eurasijském pojetí není definován etnickou skupinou, nýbrž je skupinou lidí spojenou pomocí společného historického ostudu⁶. Základ eurasijské činnosti v oblasti historie tedy spočívá v ukazování tendencí Eurasie k spojení⁷. Eurasijcům se podařilo najít tendence k sjednocení už na pozůstatcích z doby bronzové. Nálezy charakteristických hrobů skrčenců zdobených barvami jsou po celé Eurasii, ale za jejími hranicemi se nešíří. Zajímavé je, že nikoliv hranice lesů a stepí, ale hranice Eurasie určuje rozšíření tohoto způsobu pohřbívání[8]. Z o něco málo mladší historie eurasijci vyzdvihují opakované vzestupy velkých říší — vzestupy hunské, skytské a mongolské říše. Všechny tyto říše získaly na značnou dobu nadvládu nad nemalými částmi Eurasie. Podle eurasijců, jsou tyto říše důkazem o nevyhnutelnosti sjednocení Eurasie a také důkazem jednotnosti obyvatel Eurasie. V jejich očích je kijevská rus dědicem snah o sjednocení. Do tohoto myšlenkového systému zapadá i bolševismus. Po westernizaci Ruska je jeho přirozený vývoj zpomalen⁸. Carský systém byl tedy svržen, jelikož přestal respektovat přirozenost Eurasie (která může i za sjednocování a charakter eurasijského národu). Eurasijci ale jedním dechem dodávají, že již ze samé přirozenosti Eurasie bude bolševismus nahrazen režimem eurasijským.

2.3 Eurasijské a politika

Eurasijci se do přímé politiky své doby nezapojovali⁹. Idea eurasijské pracovala s ideou celého nového režimu a zapojovat se do rozepří starého režimu by bylo ztrátou času. Rozhodně však eurasijci nebyli apolitičtí. Svoji představu vlády nazývali ideokracií. Tato vláda měla zohledňovat cíle dané přirozeností Eurasie. Když toto převedeme do přehlednější formy, měla zohledňovat integritu území, bránit nepřirozenému směru vývoje (westernizaci) a prosazovat eurasijský náhled na vše, co by bylo jakkoliv důležité. V ekonomických otázkách se ideokratická vláda neměla přiklonit ani k tržnímu hospodářství, ani k hospodářství pod přímým státním vlivem. Měla zvolit cestu mezi těmito dvěma proudy opět s důrazem na prospěch říše.

⁶ Je definován pojem Eurasijský národ, jenž je množinou obyvatel Eurasie.

⁷ Tyto tendence si eurasijci vysvětlují geografickou strukturou a jejím vlivem na národy (ve starém slova smyslu). Evropa je silně zvrátněná. Evropské národy jsou rozdílné. Můžeme se podívat na takzvané jižní národy. U nich můžeme vysledovat jistou podobnost. Můžeme se podívat na takzvané severské národy. I u nich můžeme najít jistou podobnost. Obdobné sledování nám umožní i národy střední Evropy. U všech těchto skupin lze hovořit o podobnostech jejich členů. Ale postavme vedle sebe národy střední Evropy a národy jižní Evropy. Myslím, že vysokou schodu nenaleznete.

Avšak můžeme Ruskem-Eurasií postupovat jak chceme a podobnosti nacházet budeme. Způsob života, styl tradic. Nezávisle na zvoleném etniku stepí, budeme na území, jenž rozlohu našeho předchozího pozorování mnohokrát předčí, nalézat shodu. Projděte si karikatury Ukrajinců, Rusů a východních národů. To co naleznete bude řada postavíček, jakoby z jedné formy.

⁸ Westernizace byla prováděna zejména Petrem Velikým a jeho nástupci.

⁹ To nelze říct o neo-eurasijské. Tím se však tato práce nezabývá — je mu věnováno několik řádek v poslední kapitole.

Kapitola 3

Stručná historie eurasijství

O datování počátku eurasijství se vedla polemika a i dnes není na tuto otázku jednoznačný názor. Jisté je, že poprvé bylo slovo *Eurasie* (v eurasijském smyslu) použito v Savického reakci na Trubeckého článek *Evropa a lidstvo* 8. ledna 1921. Někteří se však domnívají, že již Trubeckého článek byl eurasijským dílem. Jiní naopak preferují později vydaný *Exodus na východ*. To je svazek deseti esejů sepsaných tehdy nepříliš známými ruskými intelektuály — později světznámým lingvistou N. S. Trubeckým, geografem a ekonomem P. N. Savickým, hudebním kritikem a mnohostranným intelektuálem P. P. Suvčinským a pozdějším knězem a ekumenistou G. V. Florovským.[2] Datování však pouze dotváří obraz situace. Můžeme pomyslně zabodnout prst do časové osy se slovy „zde“ do roku 1920 nebo 1921, ale na eurasijství nás z historického pohledu bude zajímat vývoj intelektuálního dialogu, vedeného jeho tvůrci, a hledání rozhraní mezi téměř utopickým idealismem a realitou. Toto hledání probíhalo od samého počátku hnutí. Jak víme, Trubecký ve svém díle *Evropa a lidstvo* stojí proti neuváženému šíření evropské kultury mimo hranice Evropy. Taktéž již známe jeho tezi o zhoubném vlivu egocentrismu¹. Savický sice na této tezi staví, ale současně posouvá Trubeckého do mezí reálného světa. Říká, že mimo Ruska není tou dobou jiného státu schopného zbavit se westernizace. Navíc egocentrismus považuje za do jisté míry pozitivní vliv. Míjí, že egocentrismus napomáhá národnímu uvědomění a umožňuje tedy vznik silného stabilního státu².

V tomto bodě se začínají k eurasijství přidávat další ruští emigranti. Výsledkem jejich práce je právě *Exodus na východ*. U tohoto díla se na chvíli zastavíme. Na sborníku *Exodus na východ* je totiž zajímavá vzniklá směsice témat (pro eurasijství značně charakteristický jev). Savickij zde píše esej o obrácení pozornosti na východ, ale také prezentuje studii ve které pozoruje, že centra říší se pohybují s nabývacími stoletími z oblastí s vyšší roční teplotou směrem k místům

¹Egocentrismus je zde míněn národní. Kterýkoliv velký evropský národ (nebo celé evropské společenství) trpí falešnou ideou své nadřazenosti, jelikož je přesvědčen, že je na vrcholu vývoje.

²Nezavrhuje tedy využití národního egocentrismu jako Trubecký. Trubecký sice píše, že egocentrismu se nelze zbavit, ale snaží se jej překonat za pomoci čisté logiky

s nižší roční teplotou (diskutující při tom možné závěry). V dalším eseji hovoří o námořním obchodě, rozdělenosti pobřeží různých států a důležitosti vnitřního kontinentálního obchodu pro oblasti bez snadno dostupných břehů³. Suvčinskij celkem radikálně hovoří o „westernizované inteligenci“ a ideji přechodu obyvatel Eurasie pod křídla ruské pravoslavné církve. Florovskij rozvíjí myšlenky o dlouhodobém ideologickém plánu revolucí v ruském smýšlení. Trubecký naopak probírá pravý a falešný nacionalismus

Ač se to může zdát neuvěřitelným tito vědci, teoretikové ideologie, dokázali svou prací získat na svou stranu značnou část emigrace. Co je podstatné — získali na svou stranu mnoho studentů⁴. Pokud by jsme měli zvolit nejnadhlejší období Eurasijsství, bude to právě toto období (začátek 20. let 20. století, období prvních velkých eurasijských prací). Vzniká mnoho eurasijských publikací a o eurasijsství se diskutuje po celé emigrantské sféře. Reakce na eurasijsství vycházejí nejen z Prahy a Vídně (tehdejších sídel vůdčích eurasijců), ale také z Berlína a Paříže. Eurasijstvím se zabývají celá periodika⁵. A navíc se eurasijcům podařilo získat to, co většina ostatních podobných emigrantských hnutí té doby neměla — finance. Dostali deset tisíc liber od angličana Henryho Spaldinga. To pomohlo na dlouhou dobu překonat finanční problémy, které by jinak mohly hnutí celkem snadno zahubit.

Po určitou dobu se skutečně zdálo, že eurasijsství má světlou budoucnost. Diskuse v komunitě probíhaly a finance hnutí na základní práci mělo. Ale celý tento úspěch stavěl na křehkých základech. Na emigrantech v Evropě, jejichž situace nebyla lehká. Původní naděje emigrantů na návrat se začínají uznáním Sovětského svazu ze strany mnoha států (1924) hroutit.[2] Tito lidé pomalu přestávají mít zájem zabývat se filosofickými otázkami vládnutí, jejich problém spočívá v tom jak se uživit, jelikož návrat domů nehrozí. Eurasijsci sami se ocitají v tomto proudu. Někteří z pragmatických důvodů otáčejí svou pozornost na jiné oblasti. Například významný eurasijský historik G. V. Vernadskij přijímá místo na Yale a od eurasijských témat se na několik let distancuje. Florovskij se od hnutí odvrací z ideologických důvodů a Prahu opouští.

Eurasijsci přijímají teorii, že je potřeba působit v samotném Sovětském svazu. Tato úvaha bohužel vede k dokončení zhoubného procesu. Savickij uskutečňuje několik ilegálních cest do SSSR na „undergroundové“ eurasijské konference, netuší však, že za organizací některých z nich je sovětská policie. To vede k navázání kontaktu mezi eurasijsci a lidmi ze sovětských tajných organizací. Aniž by toto tušili, eurasijsci v reakci na uskutečněné akce v Paříži zakládají list s tematikou jenž nestojí radikálně proti SSSR a částem jeho ideologie. Doufají, že tak přilákají pozornost lidí z SSSR, což jim umožní získat další příznivce a zvrátit dosavadní tendence v Rusku. Savický list sice opouští před vydáním

³Některé z těchto esejů byly později také uveřejněny v díle *Šestina světa*.

⁴V Praze vyrostlo několik ruských škol a v 20. letech Československo aktivně podporovalo snahu o vzdělávání emigrantů. Celá tato snaha vycházela z Masarykova plánu. Podrobněji o tomto tématu hovoří kniha *Osudová setkání* (viz seznam literatury).

⁵V emigraci jsou noviny a jiná periodika nesmírně důležitou institucí. Zajišťují vedle místních sdružení emigrantů jakousi spojnici mezi jednotlivými emigranty. Odrážejí nálady a pohnutky v komunitě.

prvního čísla a Trubecký ho následuje po necelé desítce vydání, ale přesto tento krok vedl k poškození jména eurasijství a spolu se světovou situací vedl k jeho zániku.

Eurasijci ještě vydali desítky prací, ale již nikdy nedosáhli původních rozměrů hnutí. Trubecký opouští hnutí a věnuje se lingvistice. Po válce o eurasijství uvažuje jen několik málo vědců.

Kapitola 4

Kdo byli Eurasijci?

Již známe něco málo z osudů tohoto hnutí, setkali jsme se s několika jeho historickými zvraty, nahlédli do dobových polemik, seznámili ze s několika jmény. Avšak právě u poslední položky se teď na chvíli zastavíme. Je jistě zajímavé poznat, kdo byli eurasijci, a pokud nás zajímá toto téma, jistě nás bude zajímat i kdo byli odpůrci eurasijství.

Petr Nikolajevič Savickij (1885-1968)

Petr Nikolajevič Savickij. Syn Nikolaje Petroviče Savického, jednoho z čelních představitelů Černigovské gubernie. Roku 1913 absolvoval klasické gymnázium v Černigově a započal studia ekonomie v Petrohradu na polytechnické univerzitě. Po začátku druhé světové války se dvakrát pokusil vstoupit do dobrovolné armády, ale díky zdravotnímu stavu nebyl přijat. Od roku 1916 působil v Norsku, kde mimo jiné spolupracoval na tržně-politických smlouvách mezi Norskem a Ruskem. Následně se nakrátko vrátil do Petrohradu.

S příchodem revoluce odjíždí na Ukrajinu, kde brání rabování rodinného majetku. Následně (roku 1918) se stává řadovým členem jedné z bílých armád. Účastnil se protibolševických aktivit (jako voják, ale i jako diplomat ve Francii a USA - specialista na ekonomické otázky).

Podobně jako mnoho jiných bílých emigrantů se přesouval z jednoho města do druhého. Při své působnosti navštívil Paříž, Sofii, Sevastopol, Konstantinopol, Bělehrad, Budapešť . . . Pro nás je zajímavá jeho aktivita v Sofii, kde pracoval pro noviny *Русская мысль*, jež lze volně přeložit jako Ruské smýšlení či Ruská mysl. Tam se totiž seznámil s dílem N. Š. Trubeckého *Evropa a lidstvo* a napsal na něj „odpověď“. Nedlouho poté se přesouvá do Prahy. Zde se usídluje, ač mnohdy Prahu na určité období opouští. Po skončení 2. světové války je po dlouhá léta vězněn v Rusku odkud se 1956 vrací do Prahy k rodině. Jeho spor s vládnoucím režimem se projeví ještě jednou kdy je vězněn, tentokrát československou vládou. Několik let před smrtí je propuštěn. Umírá v roce 1968 v Praze.

Jako jediný eurasijec stál na počátku hnutí a vytrval v jeho řadách až do konce. Sepsal nespočet eurasijských děl a byl jedním z vůdců hnutí.

Nikolaj Sergejevič Trubeckoj (1890-1938)

Pocházel z rodiny knížete C. P. Trubeckého, rektora Moskevské univerzity. Jeho příbuzní zastávali vysoké úřady v Moskvě, kde se N. S. Trubecký narodil a kde jeho rodina tvořila neopomenutelnou část nejvyšších vrstev. Díky vlivu prostředí ve kterém vyrůstal se u něho brzy začaly projevovat zájmy o vědu. Od čtrnácti let navštěvoval zasedání Moskevské Etnografické společnosti, v patnácti letech publikuje první vědeckou práci o ugrofinských jazycích. Jazykovědě se věnuje i v dalších letech (v sedmnácti letech sleduje severokozácké a čukotkokamčatské jazyky). Jeho vědecká kariéra byla přerušena revolucí, ale díky svému vzdělání mohl po dlouhá léta (ač s přestávkami) přednášet na celé řadě univerzit. Pro mnohé je znám právě svou universitní činností a činností v mnohých filologických a jazykovědných organizacích (např.: Pražský lingvistický kroužek). Pro eurasijství bylo jeho zásadním příspěvkem dílo *Evropa a lidstvo*. Neméně důležitým a značně citovaným dílem je *Dědictví Čingischána*. Toto dílo, publikované 1925, je jednou z nejradiálnějších eurasijských prací (sám Trubecký jej publikoval pod pseudonymem I.R.). Byl jedním ze zakladatelů tohoto hnutí, přesto se od eurasijství odklonil[9]. Zemřel po výsledku gestapa v roce 1938.

Georgij Vasiljevič Florovskij (1893–1979)

Narodil se v Jelizavethradu (dnešní Kirovohrad). Jeho otec byl pravoslavný duchovní. On sám absolvoval císařskou Novoruskou univerzitu (dnes se tato univerzita nachází na Ukrajině a její oficiální název je Mečnikova Oděská univerzita). Emigroval na začátku 20. let do Sofie, později se přesouvá do Prahy. V Praze také přednášel na Ruské právnické fakultě. V Praze však nezůstal a roku 1926 odjíždí do Francie, kde přednáší patrologii a dogmatismus. Roku 1948 přesídlil naposledy — začíná vyučovat v New Yorku. V USA roku 1979 umírá. Eurasijství věnoval pozornost zejména z počátku, ale později prohlásil, že eurasijství si položilo dobré otázky, ale dalo na ně špatné odpovědi. Jeho zásadní práce spočívají spíše v šíření ruské pravoslavné tradice a jeho činnosti v ekumenické oblasti. Obecně je znám zejména díky této aktivitě.

Georgij Vladimirovič Vernadskij 1887-1973)

Jeho otec, významný chemik, geochemik a mineralog, byl prvním předsedou Ukrajinské akademie věd (byl z části kozáckého původu). Absolvoval nejprve Moskevskou (s vyznamenáním) a následně Petrohradskou univerzitu. S bílou armádou se přesunul do Simferopolu a pak dále přes Konstantinopol do Atén a následně do Prahy. Zde setrval několik let. I on přednášel na Ruské právnické fakultě. Roku 1927 jej ale nalezneme již v USA, kde získal místo na univerzitě

Obrázek 4.1: Petr Nikolajevič Savickij

Obrázek 4.2: Nikolaj Sergejevič Trubeckoj

Obrázek 4.3: Georgij Vasiljevič Florovskij

Yale. Tam pokračovala jeho kariéra do roku 1956, kdy odchází do důchodu. Jeho publikace o ruské historii jsou ve svém oboru jedny z nejznámějších a nejčastěji vydávaných.

Bez nadsázek jej lze nazvat dvorním historikem eurasijství. Jeho práce v oboru jsou jedním ze základů eurasijské historiografie.

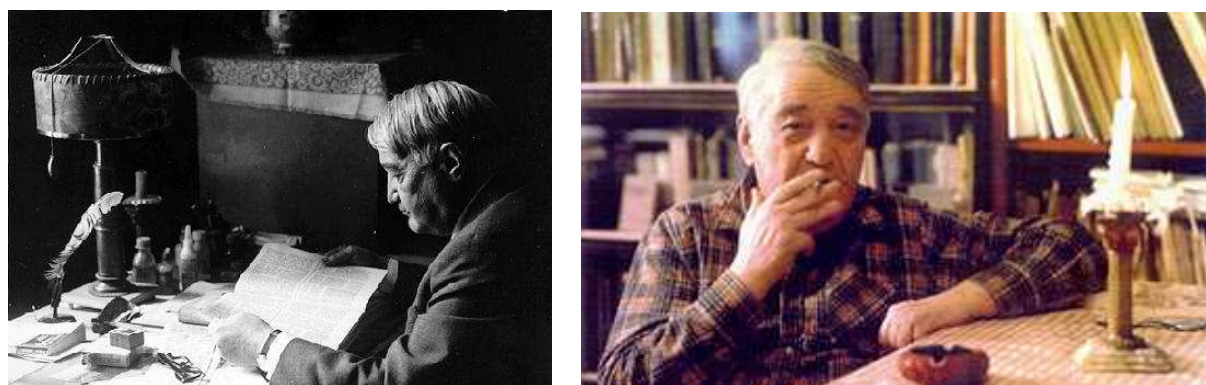
Lev Nikolajevič Gumiljev (1912-1992)

Lev Nikolajevič Gumiljev již zcela nezapadá do naší řady eurasijců. To lze odhadnout již z data narození. Gumiljev nebyl součástí bílé emigrace. Byl synem básníka N. S. Gumiljeva a básníčky Anny Andrejevny Achmatovové. Započal studia na Leningradské univerzitě, ale byl vyloučen a záhy deportován do gulagu. Byl však propuštěn a dobrovolně vstoupil do Rudé armády a zúčastnil se bojů v Berlíně. Po válce dokončil studia na univerzitě a započal studia geografie. Pracoval v Ermitáži. Tyto jeho úspěchy ale měli i svou stinnou stránku. V určitém období byly jeho myšlenky shledány závadnými a byla mu zakázána publikační činnost.

Na rozdíl od původních eurasijců, Gumiljev nebyl s hnutím natolik provázán. Setkal se sice s P. N. Savickým, ale až v době, kdy se již většina ostatních eurasijců buď od hnutí odvrátila, nebo již nebyla naživu. Navíc jeho myšlenky jsou jistým způsobem posunuté od původních ideálů hnutí. Právě proto bývá považován za pravděpodobně prvního neo-eurasijce. Neo-eurasijství není přímo obsahem této práce, je mu věnováno několik řádek v poslední kapitole.

Obrázek 4.4: Georgij Vladimirovič Vernadskij

Obrázek 4.5: Lev Nikolajevič Gumiljev

Obrázek 4.6: Savickij, Trubeckoj, Suvčinskij

Kapitola 5

Kdo nebyli eurasijci?

Odpůrci eurasijství z řad emigrace. V této práci se o nich mnoho nedozvíte, jelikož sami zastávali rozsáhlé teorie a ideologie. Není však na škodu udělat si představu o tom, kdo byli odpůrci eurasijství. Z jakého prostředí pocházeli a které funkce zastávali.

Petr Bergardovič Struve (1870-1944)

Syn gubernátora a absolvent Petrohradské univerzity v oboru přírodních věd a práva. Prošel za svůj život celou řadou politických stran. Zprvu byl aktivním marxistou. Díky tomu se osobně znal s Leninem. Účastnil se mezinárodního socialistického kongresu v Londýně. Stal se editorem několika marxistických periodik. Poté však své směřování změnil a pomáhal zakládat ruskou sociálně demokratickou dělnickou stranu.

Po revoluci se přidal k bělogvardějcům, kde se stal ministrem zahraničních věcí v jak v Děnikinově tak Wrangelově vládě.

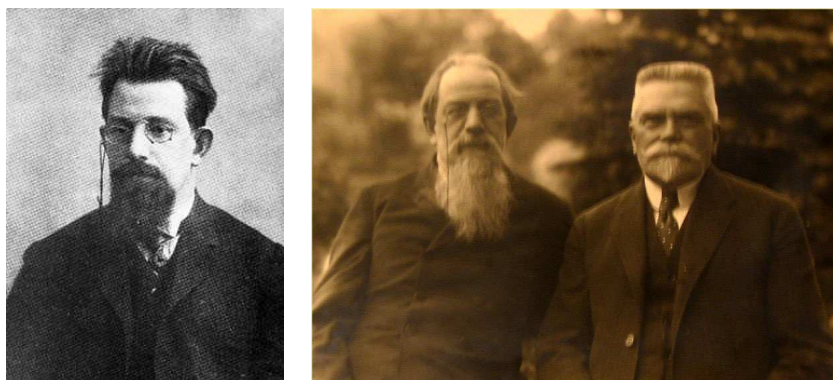
O P. N. Savickém prohlásil, že je to jeden z jeho nejlepších studentů. S jeho názory na Evropu a lidstvo však nesouhlasil a eurasijství zamíтал.

Aleksandr Aleksandrovič Kizevetter (1866-1933)

Vystudoval Moskevskou univerzitu — oblasti historie. Zabýval se Ruskem 18. století. Působil v mnohých emigrantských časopisech (v některých působili i budoucí eurasijci). V emigraci zemřel (Praha 1933).

Evženij Vasiljevič Spekrotrskij (1875-1951)

Filosof a právník. Nejmladší z odpůrců eurasijství, které zde uvádím. Roku 1920 opustil kijevské vědecké kruhy, kterých byl členem, a emigroval do Jugoslávie.

Obrázek 5.1: Petr Bergardovič Sturve. Na druhém portrétu s K. Kramářem

Obrázek 5.2: Aleksandr Aleksandrovič Kizevetter

Obrázek 5.3: Evženij Vasiljevič Spektrofskij

Odtud se dostal do Prahy, kde přednášel jak na ruské právnické fakultě tak i krátkou dobu na Karlově univerzitě. Po válce se dostal do USA.

Kapitola 6

Konkrétní problémy Eurasijství

Celou dobu hovoříme o eurasijském způsobu myšlení, o jejich pracích a o jejich životech. Bylo by chybou vynechat natolik důležitou část jakou je aplikace získaných prostředků na konkrétní problémy se kterými se eurasijsci potýkali. O některých jsem se zmiňoval již v kapitole *Co je Eurasijství?* nyní je načase podívat se blíže na další části aplikované eurasijské problematiky.

6.1 Ukrajina

Podobně jako dnes, Ukrajina představovala i ve 20. letech problematickou záležitost pro nejasnost jejího národního charakteru. Na Ukrajině existovala a existují hnutí snažící se obhájit samostatnost Ukrajiny a dokázat její nezávislost na Rusku jak po politické, tak po kulturní stránce. S takovým přístupem Eurasijci jakožto zastánci a tvůrci teorie o kontinentu Eurasii souhlasit nemohli.

Pokud bychom stáli na místě eurasijsců a pokoušeli se vyřešit tento problém, bylo by nutné zprvu rozhodnout, co odděluje Ukrajinu od Ruska. Poté bychom přistoupili k rozhodování, zda-li jsou odlišnosti takové, aby došlo k rozdělení (na místě eurasijsců bychom došli k závěru, že Ukrajina patří k Rusku-Eurasii). Co tedy dělí Rusko a Ukrajinu? Z geografického hlediska nenajdeme žádný výrazný rozdíl. Předěl mezi Ukrajinou a Ruskem tvoří v podstatě louka. Obě země leží, jak již víme, v nížinách. Obě mají silné řeky a málo hor. Na fyzické mapě světa přirozenou hranici mezi Ukrajinou a Ruskem nenajdeme (dokonce ani mezi Ukrajinou a Běloruskem). Co historická oddělenost, ptáte se? Kijev je přímou součástí Ruské historie. Ukrajina sice po dlouhou dobu patřila k Polsko-Litevskému státu, ale složky které sami Ukrajinci mnohdy dosazují na místo čistě národních specifíků, kozáci, zajišťovali připojení Ukrajiny k Rusku.

O kulturních aspektech, hovoří Trubeckoj ve svém díle *K Ukrajinské problematice*. Trubeckoj zde rozebírá dva proudy ruské kultury — variantu ukrajinskou (maloruskou) a variantu velkoruskou. Uznává obě jako oddělené proudy,

ale současně tvrdí, že se jedná o součásti jedné a téže kultury, což dokazuje historickými argumenty. V době Petra Velikého byla snaha o westernizaci ruské kultury. Tehdejší vláda provedla řadu reforem. Když však hledala kulturní standardy vhodné pro Moskevskou oblast a další, opřela se o vzor maloruské kultury (Trubecký používá termín západo-ruská). Maloruská kultura byla totiž ovlivněna svým po staletí trvajícím střetem s polskou a obecně evropskou kulturou. Maloruská kultura byla tedy přejata a kultura velkoruská byla zatlačena. Od té doby tedy existuje jediná, všeruská kultura.

Tento stav se ale začíná v jednom období hroutit. Velkorusové i Malorusové vytvářejí snahu o „očistění kultury“. Jak na tento stav zareagovali eurasijci?

Trubecký tyto snahy nikterak nepopírá, ale tvrdí, že se jedná o všeruský jev. Vskutku, tyto snahy vznikají ve stejném období¹.

Eurasijcům v této problematice nelze vyčítat neznalost oblasti, vždyť mnoho z nich bylo původem z dnešní Ukrajiny. O výsledcích jejich úvah by šlo vést diskuzi. Nemusíme s nimi souhlasit nebo je můžeme podporovat. Každopádně tato problematika ukazuje mnohé ze stylu jakým o nacionálních problémech eurasijci uvažovali.

6.2 Náboženství

V eurasijství se vše řídí stanovenými vzorci myšlení, které eurasijci přijali za své. Eurasijci dokazují v různých oborech správnost svých ideálů. Ale jedné oblasti se tento obecný přístup netýká. Tou oblastí je náboženství.

Eurasijci se spokojili s jednoduchým konstatováním, že pravoslaví je tím správným náboženstvím. Jinou možnost ani nepřipouštěli. Co je ale vedlo k takovému přístupu? Tento bod mohl velice jednoduše poškodit jejich případný úspěch v samotné Eurasii. Kdyby se jim podařilo (jedno jakou cestou) získat moc, budou díky tomuto jasnému a nekompromisnímu postoji mít problémy s nemalými částmi obyvatelstva. Vyvolají přímou rozepří v Eurasii, kterou chtěli mít jednotnou. Věřili snad, že znovu sjednocená Eurasie přijme pravoslaví jako své náboženství?

Můžeme se k tomuto problému postavit různými způsoby. Tím prvním, je myšlenka, že pravoslaví považovali spolu s ruským jazykem za jakýsi svůj národní odznak. V emigraci se lidé vyčleňují ze společnosti státu ve kterém jsou hosty. Snaží se udržet si svůj národnostní charakter. Pokud bychom přijali tuto tezi, lze považovat pravoslaví, které bylo jistě spojeno s jejich výchovou a které se v Evropě příliš neprojevuje, za jakýsi oddělovací prvek. Něco čím se eurasijci záměrně odlišovali od obyvatel státu ve kterém žili. To však zcela nevysvětluje explicitní prohlášení, které okolo pravoslaví učinili a které mohlo způsobit v budoucnu problémy.

Alternativní vysvětlení tohoto činu je jednoduché. Pokud by eurasijci hluboce věřili, nebo by alespoň hlubokou víru považovali za ctnost, tak by takové prohlášení

¹ Mohli bychom však rozvíjet teorii o tom proč tomu tak je. Zda-li je to reakce jedné z kultur na obrození druhé (vyčlenění z celku) nebo zda-li obě snahy vycházejí z jakéhosi třetího podnětu.

činili přímo ze zásad svého náboženství.

Náboženství však také může sloužit jako morální řád. Pokud postavíte říši na vědeckém podkladě a tato říše má v sobě mnoho rozličných skupin (i když v zásadních parametrech sjednocených), tak vám tento morální řád chybí. Než zvolit morální pravidla pouhým konstatováním „nechtě to tak je, jelikož myslím, že by tak stát měl fungovat“ bez možnosti použít své vědecké důkazy (to u morálního řádu jde jen stěží), je lepší přímo přijmout již existující „řešení“. Vyvolá také spory, ale vyhnete se rozhodování z jakési královské pozice a budete mít za sebou nemalou skupinu věřících.

Kapitola 7

Závěr

Prošli jsme historií eurasijství od jeho počátků do jeho konce. Nastínili jsme si osudy eurasijců. Pokusili jsme se popsat ideje, jež toto hnutí provázely. To, co jsme nezvládli, je dokonalé pochopení eurasijství. Nejsme emigranty té doby. Můžeme tedy jen v obrysech pochopit co tehdejší Rusové v Evropě v eurasijství viděli. Jistě, můžeme najít stopy těchto vizí a nadějí. Vždyť sami eurasijci za sebou zanechali nepřeborné množství materiálu, z něhož se jen určitá část dostala do vědeckých výzkumů naší doby. Oni byli reprezentanty kultury, ze které nám zůstal právě jen tento materiál. Byli reprezentanty kultury, kterou evropané těžko postihnou. Přes to všechno se můžeme z modelů a ideálů eurasijců mnohému naučit.

V poslední době se setkáváme s takzvaným neo-eurasijstvím. Toto hnutí vedené Alexandrem Duginem je novodobým pokusem vzkřísit eurasijství. Někteří neo-eurasijci k problematice přistupují opravdu svědomitě. Znají eurasijské texty. Jsou vybaveni vědomostmi o eurasijských chybách i úspěších. Nikdy se však nestanou eurasijci. Jejich myšlení je nevyhnutelně ovlivněné vývojem, který po desetiletí probíhal v Rusku, Evropě i ostatním světě. Navíc eurasijci teorie tvořili. Nesnažili se slepě přijmout staré výzkumy. Jejich přístup byl vědecký a kreativní. Opírali se o své svědomí, o svou představu o správnosti svého vlastního počínání. Neo-eurasijci ale mohou přejmout ideu, která je podle eurasijců dána samotnou přirozeností Eurasie — ideál eurasijského směru vývoje. Ideál jednotnosti Eurasie.

Tak či tak, eurasijství bude vždy hrát svou roli jako společenství vědců, kteří ve svých oborech mnohdy sami překonali známost eurasijství jako celku.

Pochopit eurasijství by bylo prací na celý život. Důležité je pokusit se pochopit přístup, který eurasijci aplikovali ve všem čeho se jejich práce dotýkala. Přístup založený na ideálu, na cíli kterého je potřeba dosáhnout.

Kapitola 8

Resumé

8.1 Anglicky - English - Английский

This short work try to explain unique thinks of eurasian movement in 20th century. Stress is on mathematical like eurasian think style whitch they applied on everythig (from science as history and philosophy to interpretation of problems in modern world). Second part is about life of eurasians and theirs enemys. In the third is attention on examples of real problems which eurasians try to solve.

8.2 Rusky - Russian - Русский

Эта короткая статья демонстрирует уникальное интеллектуальное движение русской эмиграции первой половины XX века: евразийство. Она поставлена на объяснении различных вопросов истории, философии и проблем современного мира. Вторая часть работы посвящена жизненной судьбе евразийцев и их противников. Третья част сосредоточена на некоторые проблемы евразийской политической жизни.

8.3 Česky - Czech - Чешский

Tato krátká práce se pokouší ukázat unikátní myšlenky v eurasijském hnutí ve 20. století. Důraz je kladen na eurasijský způsob myšlení, který aplikovali na vše (od vědeckých oboerů jako je historie a filosofie až na problémy moderního světa). Druhá část je o životu eurasijců a jejich odpůrců. Ve třetí části je pozornost věnována příkladům reálných problémů které eurasijci řešili.

Literatura

- [1] SAVICKIJ, PETR NIKOLAJEVIČ. *Šestina Světa. Rusko jako zeměpisný a historický celek*. 1. vydání. Melantrich : Praha 1933. 219 s. Výchledy
- [2] ANDREYEV, CATHERINE; SAVICKY, IVAN. *Russia Abroad. Prague and the Russian Diaspora, 1918-1938*. 1st ed. Yale University Press : New Haven and London. 146 p.
ISBN 0-300-10234-8
- [3] TORBAKOV, IGOR. *Rethinking the Nation: Imperial Collapse, Eurasianism, and George Vernadsky's Historical Scholarship*. [online]. Washington, D.C. Woodrow Wilson International Center For Scholars; Kennan Institute Occasional Paper Series #302, 2008 [cit. 20. prosince 2008]. Dostupné na WWW: <http://www.wilsoncenter.org/topics/pubs/OP302.pdf>
ISBN 1-933549-42-4
- [4] STEFAN WIEDERKEHR. *Forging a Concept: "Eurasia" in Classical Eurasianism*. Locating "Eurasia" in Postsocialist Studies. The Geopolitics of Naming. [online]. 2007 Annual Soyuz Symposium, Princeton University, 27-29 April 2007 [cit. 19. prosince 2008]. Dostupné na WWW: http://www.princeton.edu/~restudy/soyuz_papers/Wiederkehr.pdf
- [5] БАЙССВЕНГЕР МАРТИН. *Петр Николаевич Савицкий - Библиография*. 1. ис. Национальная библиотека Чешской республики, Славянская Библиотека : Прага 2008. 111 с.
ISBN 978-80-7050-543-4
- [6] AN ENGLISH EUROPASIAN. *Russian in Resurrection. A summary of the views and of the aims of a new Party in Russian*. 1st ed. Gerge Routledge & sons, LTD. : London 1928. 266 p.
- [7] ТРУБЕЦКОЙ, НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ. *Европа и человечество*. [online]. Софии 1920. [cit. 5. září 2008]. Dostupné na WWW: http://www.patriotica.ru/history/trub_europe.html
- [8] САВИЦКИЙ, ПЁТР НИКОЛАЕВИЧ. *Евразийская концепция русской истории*. [online]. 1938-1939 [cit. 11. Listopadu 2008]. Dostupné na WWW: <http://gumilevica.kulichki.net/SPN/spn11.htm>

- [9] SAVICKÝ, IVAN. *Osudová setkání. Češi v Rusku a Rusové v Čechách - 1914-1938*. 1. vydání. Academia : Praha 1999. 271 s. ISBN 80-200-0770-9
- [10] ТРУБЕЦКОЙ, НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ. *К украинской проблеме*. [online]. Париж 1927 [cit. 10. ledna 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.kulichki.com/~gumilev/TNS/tns02.htm>
- [11] ТРУБЕЦКОЙ, НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ. *Наследие Чингисхана*. [online]. К dispozici je pouze část díla. Dostupné na WWW: <http://www.evrazia.org/modules.php?nameNews&fileprint&sid146>
- [12] БАЙССВЕНГЕР МАРТИН. *Метафизика еврази*. Русское Слово. июнь 2008, 5, с. 14-17
- [13] *Трубецкой, Николай Сергеевич* Dostupné na WWW: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/47017>
- [14] *Н. С. Трубецкой* Dostupné na WWW: <http://gumilevica.kulichki.net/TNS/tns00.htm>
- [15] *Трубецкой Николай Сергеевич* Dostupné na WWW: repetitor.1c.ru/online/repdisp.asp?sid=1&pageh0024.htm
- [16] *Флоровский Георгий Васильевич* Dostupné na WWW: http://zarubezhje.narod.ru/tya/f_004.htm
- [17] *Флоровский, Георгий Васильевич* Dostupné na WWW: <http://www.rustrana.ru/article.php?nid12653>
- [18] *Георгий Васильевич Флоровский* Dostupné na WWW: <http://www.vehi.net/florovsky/>
- [19] *George Vernadsky* Dostupné na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/George_Vernadsky
- [20] *Георгий Владимирович Вернадский* Dostupné na WWW: http://www.fictionbook.ru/author/georgiyi_vladimirovich_vernadskiy/
- [21] *Peter Berngardovich Struve* Dostupné na WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Berngardovich_Struve
- [22] *Струве, Пётр Бернгардович* Dostupné na WWW: http://ru.wikipedia.org/wiki/Струве,_Пётр_Бернгардович
- [23] *Кизеветтер, Александр Александрович* Dostupné na WWW: http://ru.wikipedia.org/wiki/Кизеветтер,_Александр_Александрович
- [24] *Кизеветтер Александр Александрович* Dostupné na WWW: <http://www.rulex.ru/01111178.htm>
- [25] *СПЕКТОРСКИЙ Евгений Васильевич* Dostupné na WWW: <http://aleho.narod.ru/book/spektorsky.htm>

Zdroje obrázků

Obrázek 2.1: P. N. Savickij: Šestina světa

Obrázek 2.2: P. N. Savickij: Šestina světa

Obrázek 4.1: (*z leva*) Rodinný archiv; Rodinný archiv; <http://www.pseudology.org/>

Obrázek 4.2: (*z leva*) <http://upload.wikimedia.org/>; <http://staskov11.narod.ru/>; <http://www.pseudology.org/>

Obrázek 4.3: (*z leva*) <http://www.vehi.net/>; <http://www.trinitas.ru/>; <http://www.rustrana.ru/>

Obrázek 4.4: (*z leva*) <http://www.arran.ru/>; <http://www.fictionbook.ru/>; <http://www.arran.ru/>

Obrázek 4.5: (*z leva*) <http://staskov11.narod.ru/>; <http://www.emu.kz/>

Obrázek 4.6: <http://www.evrazia.org/>

Obrázek 4.5: (*z leva*) <http://upload.wikimedia.org/>; <http://www.rusarchives.ru/>

Obrázek 4.5: (*z leva*) <http://www.peoples.ru/>; <http://www.rulex.ru/>

Obrázek 4.5: <http://www.russkymir.ru/>

Index

- Eurasijská koncepce ruské historie*, 2
Evropa a lidstvo, 2, 8, 11, 12
Exodus na východ, 8
K Ukrajinské problematice, 19
dědictví Čingischána, 12
„vlajkové“ rozložení Eurasie, 5
bolševický režim, 7
egocentrismus, 8
Eurasie, 3, 4
eurasijský národ, 7
Eurasijství, 2
Florovskij, Georgij Vasiljevič, 8, 9, 12
Gumiljev, Lev Nikolajevič, 14
hunská říše, 7
I.R., 12
ideokracie, 7
kijevská rus, 7
Kizevetter, Aleksandr Aleksandrovič, 16
kultura, 3
mongolská říše, 7
národ, 3
neo-eurasijství, 14
právo národů na sebeurčení, 7
pravoslavné křesťanství, 20
Savickij, Petr Nikolajevič, 5, 8, 11
Šestina světa, 5
skytská říše, 7
šovinismus, 2
Spalding Henry, 9
Spektorskij, Evženij Vasiljevič, 16
Sturve, Petr Bergardovič, 16
Suvčinský, Petr Petrovič, 8
světoobčanství, 2
Trubeckoj, Nikolaj Sergejevič, 2, 8, 12, 19
Ukrajina, 19
uznání sovětského svazu, 9
Vernadskij, Georgij Vladimirovič, 9, 12
westernizace, 3, 7, 8